

BPK.7033.1.2021BPK.7033.1.2021

**Pan
prof. zw. dr hab. Włodzimierz
Bernacki
Sekretarz Stanu
Pełnomocnik Rządu ds.
monitorowania wdrażania
reformy szkolnictwa wyższego
i nauki**

Szanowny Panie Ministrze

Do Rzecznika Praw Obywatelskich docierają głosy środowiska akademickiego, które proponują dokonanie modyfikacji w systemie ewaluacji działalności naukowej obejmującej lata 2017-2021.

Zasady przeprowadzania ewaluacji określa rozporządzenie z dnia 22 lutego 2019 r. Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej (Dz.U. z 2019 r., poz. 392 ze zm.). Rozporządzenie to określa m.in. definicje artykułu naukowego i monografii naukowej, zaś oceny poziomu naukowego prowadzonej działalności naukowej w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych dokonuje się z uwzględnieniem osiągnięć naukowych wskazanych w § 8 tego rozporządzenia, a więc artykułów naukowych, monografii i patentów.

Artykuły naukowe i monografie to formy pracy naukowej szczególnie ważne także w naukach społecznych. Jedną z dyscyplin składających się na tę dziedzinę są nauki prawne. Także i w tych naukach artykuły naukowe i monografie są niezwykle ważne. Poszczególne dziedziny i dyscypliny nauki są tak skomplikowane i różnorodne, że nie da się ich poddać ocenie według ujednoliconego wzorca.

W naukach prawnych bardzo istotne są i inne formy pracy naukowej, takie jak: glosy, komentarze do ustaw i systemy prawa. Jednak obecne rozporządzenie ewaluacyjne nie odpowiada specyfice poszczególnych nauk, w tym nauk prawnych.

Glosy, komentarze do ustaw, ale także np. systemy prawa to specyficzne formy pracy naukowej osób zajmujących się prawem. Mają one, albo mogą mieć praktyczny charakter; jednak ich praktyczny charakter nie oznacza, że pozbawione są waloru naukowego. Jeżeli chodzi o glosy, to stanowią one formę krótkiego komentarza do wydanego przez sąd orzeczenia. Rzecz jasna, orzeczenia sądowe są formą stosowania prawa: obracamy się tu w sferze praktyki; jednak: 1/ ktoś, kto bada orzeczenia zauważy, że w wielu z nich jest zawarte odwołanie do doktryny/nauki prawa, 2/ same glosy też mają naukowy charakter. Autorzy tych glos – polemizując z sądami – przedstawiają często dorobek doktryny, odnoszą się do różnych prac naukowych. Oczywiście, glosy mają różny poziom merytoryczny – tak jak i artykuły naukowe (są pisma wysoko punktowane, w których publikuje się artykuły o praktycznym charakterze; redakcja wprost sugeruje, by nie dawać przypisów, np. *Journal of Human Rights Practice*). Trudno jednak automatycznie odbierać im przymiotu naukowości. Każda dyscyplina naukowa ma swoje specyficzne formy pracy naukowej – w naukach prawnych formą taką jest nie tylko monografia, ale też komentarze, glosy itd. Także komentarze do ustaw mogą mieć charakter naukowy. Oczywiście i tu są różne opracowania – jedne są lepsze, inne gorsze. Jednak wiele komentarzy opracowanych jest niezwykle starannie i z wykorzystaniem dorobku literatury. Wiele z komentarzy (np. do kodeksów) to fundamentalne dzieła naukowe w danej gałęzi prawa i główny punkt odniesienia innych autorów.

Niezwykle prestiżową formą pracy naukowej w prawie są systemy prawa – zawierają one kompleksową wiedzę z zakresu nauki danej gałęzi prawa. System taki ma kilku lub kilkunastu autorów – jeżeli dana osoba jest autorem fragmentu systemu, to może poczuć się wyróżniona. Tymczasem, według zasad ww. ewaluacji – autorzy systemu prawa nie będą mieli przyznanej dużej liczby punktów, pomimo że systemowe publikacje mają wybitnie walor naukowy.

W doktrynie podkreśla się, że takie szczególne formy wypowiedzi prawniczej jak komentarze do obowiązujących ustaw czy glosy do ważniejszych orzeczeń sądowych obok waloru praktycznego mogą mieć walor naukowy, jeżeli odpowiadają przyjmowanym standardom naukowości (H. Izdebski, „Ile jest nauki w nauce?”, Warszawa 2018, s. 37).

Również Minister Edukacji i Nauki widzi potrzebę dokonania stosownych zmian, czego wyrazem jest powołanie zespołów, które mają przyjrzeć się funkcjonowaniu nowej ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Inny Zespół zaś ma za zadanie wypracowanie propozycji zmian w ewaluacji jakości działalności naukowej. O znaczeniu tej problematyki świadczy powołanie Pana Ministra na stanowisko Pełnomocnika Rządu do spraw monitorowania wdrażania reformy szkolnictwa wyższego i nauki.

Podkreślenia wymaga, że postulat konieczności uwzględnienia w ewaluacji specyfiki poszczególnych nauk zgłaszany jest także przez środowisko naukowe. Jako przykład podać

można opinię pracowników naukowych Instytutu Nauk Prawnych UKSW dotyczącą postulowanych zmian w ewaluacji dyscypliny nauki prawne (całość znajduje się na stronie: <https://calg.pl/wp-content/uploads/2020/12/CALG-Opinia-ramowa.pdf>). Autorzy dokumentu postulują przeprowadzenie szeregu zmian w kryteriach ewaluacji dyscypliny nauk prawnych. Ich zdaniem zmiana w zakresie zasad ewaluacji jakości działalności naukowej powinna być systemowa, a nie tylko dotyczyć wybranych obszarów badawczo-dydaktycznych. Wskazują oni m.in., że należy wyznaczać normatywne kryteria oceny w ramach poszczególnych dyscyplin naukowych; wymagane jest precyzyjne wyznaczenie normatywnych kryteriów oceny w dyscyplinie nauki prawne. Ponadto postulują, by w dyscyplinie nauki prawne zmienić proporcje w możliwości zaliczania do oceny publikacji w czasopiśmie naukowych i publikacji w formie monografii i rozdziałów w monografii na rzecz publikacji monografii i rozdziałów w monografiach na rzecz tych drugich. Należy również podnieść wymiar punktów za monografie jedno- i wieloautorskie. Naukowcy w tej opinii postulują również uwzględnienie możliwości zaliczenia do oceny publikacji o charakterze glosy, komentarza do aktu normatywnego, opinii prawnej nauczyciela akademickiego, co jest przedmiotem niniejszego wystąpienia do Pana Ministra).

Z uwagi na powyższej przedstawione standardy i argumenty, zwracam się do Pana Ministra stosownie do art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627) o doprecyzowanie przepisów oraz praktyki w zakresie sposobu ewaluacji jakości działalności naukowej. Będę wdzięczny za powiadomienie mnie o stanowisku przyjętym przez Pana Ministra w tej sprawie oraz o podjętych działaniach.

Z poważaniem